

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
Кафедра зарубіжної філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

Світлана КУЗЬМІНА

11.10. 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«НАУКОВИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Кваліфікація	доктор філософії з права
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2021

Розробники: Куш Наталія Валеріївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської філології та журналістики

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології та журналістики

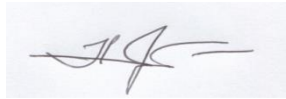
Протокол № 2 від 07.10.2021 року

Завідувач кафедри слов'янської філології та журналістики

Олена ПОПОВА

Гарант освітньої програми

М.П. Недюха

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	-	-
Семестр:	1	Практичні заняття:	36	12
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	-	-
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	84	108
Форма підсумкового контролю:	залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри слов'янської філології та журналістики, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою sfj@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Вивчення дисципліни «Науковий дискурс української мови» спирається на знання студентів із курсів «Українська мова за професійним спрямуванням», «Філософія».	Курс «Науковий дискурс української мови» належить до професійно зорієнтованих навчальних дисциплін, вивчення яких допоможе глибше опанувати майбутню професію, допоможе науково досконало висловлюватися українською мовою.

Мета вивчення дисципліни: сформувати наукову культуру усного та писемного дискурсу української мови. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен: **знати:** ознаки термінів та особливості їх уживання; розуміння наукового дискурсу; стилі української мови; жанри наукового стилі; норми української літературної мови; **уміти** вести розгорнутий монолог з фахової проблематики; володіти науковим дискурсом української мови за фахом; виробити власний науковий стиль спілкування й письма; виголошувати наукові тексти українською мовою; здійснювати фаховий аналіз наукового тексту українською мовою.

Підготовка докторів філософії – це розвиток загальних та фахових компетентностей для здійснення науково-дослідницької, проєктно-аналітичної і просвітницької діяльності в галузі права, а також викладацької роботи.

Дисципліна спрямована на здобуття компетентностей, необхідних для ініціювання, організації та проведення комплексних теоретичних досліджень в галузі права, науково-дослідної та інноваційної діяльності, оволодіння методологією науково-педагогічної роботи, а також проведення власного оригінального наукового дослідження в галузі права, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 2	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями в галузі права і нефхівцями результати досліджень, наукову та прикладну проблематику права, державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.
ПРН 4	Планувати та виконувати наукових досліджень в галузі права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних методів, методик з дотриманням норм професійної та академічної етики.
ПРН 5	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших науковців у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблематики
ПРН 6	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни «*Науковий дискурс української мови*» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями відповідно до Стандарту вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/081-pravo-magis tr.pdf>

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 5	ПРН 6
ЗК 2. Здатність розробляти проєкти та управляти ними	ПРН 2	ПРН 6	ПРН 5	ПРН 2
ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ПРН 2	ПРН 6	ПРН 4	ПРН 2
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
ФК 1.Здатність здійснювати наукову діяльність. Планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права, всесвітньої історії, історії України та історії Криму, як	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 5	ПРН 6

складової загальної історії, філософії науки та новітніх інформаційно-комунікативних технологій для досягнення наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та суміжних галузей.				
ФК 2. Здатність обґрунтовувати та захищати методологію наукового пізнання, результати досліджень, проекти. Використання сучасних та ефективних методик та засобів їх досліджень у самостійній науково-дослідній діяльності.	ПРН 5	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 6
ФК 6. Здатність застосовувати новітні технології та інші ресурси у науковій та навчальній діяльності. Здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати комплексні інноваційні наукові проекти. Узагальнення інформації та вміння презентувати її з акцентами критичної оцінки ряду варіантів	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 6	ПРН 5

Зміст навчальної дисципліни

1. Лексичний вимір наукового дискурсу української мови.

Тема 1. Лексичні особливості усного й писемного наукового дискурсу.

Українська мова в системі наукового дискурсу. Стилусучасної української мови. Жанри наукового стилю. Лінгвоцид в Україні. Терміни та їх місце у науковому мовленні. Професійна лексика.

Тема 2. Типові лексичні помилки наукового дискурсу.

Типові лексичні помилки наукового дискурсу. Лексичні особливості усного й писемного наукового дискурсу. Уживання великої літери в офіційних документах.

2. Морфологічний вимір наукового дискурсу української мови.

Тема 1. Особливості вживання дієслівних форм в науковому дискурсі.

Норми української літературної мови. Ознаки культури мови. Типові помилки вживання граматичних форм у науковому дискурсі. Уживання дієслів, дієприслівників у науковому дискурсі. Правопис і відмінювання прізвищ та імен по батькові. Відмінювання числівників.

Тема 2. Особливості вживання прийменників в науковому дискурсі.

Мовленнєво-етикетні вимоги до наукового дискурсу. Граматичні особливості вживання прийменників *по, в, у, на*.

3. Синтаксичний вимір наукового дискурсу української мови

Тема 1. Синтаксичні конструкції в науковому дискурсі.

Поняття про академічну риторичну мову. Поняття про усний науковий дискурс. Основні види публічного мовлення. Наукова дискусія.

Тема 2. Особливості вживання сполучників у складно підрядних реченнях.

Синтаксичні вимоги до наукового тексту. Культура усного академічного дискурсу.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/ ла б.	се м.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Лексичний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1.					
Тема 2.					
Разом за розділом 1					
Розділ 2. Морфологічний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1.					
Тема 2.					

Разом за розділом 2					
Розділ 3. Синтаксичний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1.					
Тема 2.					
Разом за розділом 3					
Усього годин	120		36		84

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/ла б.	се м.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Лексичний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1. Лексичні особливості усного й писемного наукового дискурсу			2		20
Тема 2. Типові лексичні помилки наукового дискурсу			2		20
Разом за розділом 1			4		40
Розділ 2. Морфологічний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1. Особливості вживання дієслівних форм в науковому дискурсі			2		20
Тема 2. Особливості вживання прийменників в науковому дискурсі			2		20
Разом за розділом 2			4		40
Розділ 3. Синтаксичний вимір наукового дискурсу української мови					
Тема 1. Синтаксичні конструкції в науковому дискурсі			1		14
Тема 2. Особливості вживання сполучників у складнопідрядних реченнях			1		14
Разом за розділом 3			2		28
Залік			2		
Усього годин	120		12		108

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять.Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного планів практичних занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорюється їх вирішення на заняттях.

60 балів (по 10 б. за кожне практичне)

№ з/п	Назва теми	Кількість Балів
	1. Лексичний вимір наукового дискурсу української мови	
1	Тема 1. Лексичні особливості усного й писемного наукового дискурсу	10
2	Тема 2. Типові лексичні помилки наукового дискурсу	10
	2. Морфологічний вимір наукового дискурсу української мови	
3	Тема 1. Особливості вживання дієслівних форм в науковому дискурсі	10
4	Тема 2. Особливості вживання прийменників в науковому дискурсі	10
	3. Синтаксичний вимір наукового дискурсу української мови	
6	Тема 1. Синтаксичні конструкції в науковому дискурсі	10
7	Тема 2. Особливості вживання сполучників у складнопідрядних реченнях	10
	Разом	60

4.2. Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

4.3. Індивідуальні завдання - 40 б.

1. Підготувати рецензію на дисертацію / відгук про автореферат (20 б.).
2. Підготувати й виголосити наукову промову за темою своєї дисертації (20б.).

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Українська мова в системі наукового дискурсу.
2. Стилісучасноїукраїнськоїмови.
3. Лінгвоцид в Україні.
4. Поняття про академічну риторику.
5. Поняття про усний науковий дискурс.
6. Поняття про науковий текст.
7. Основнівидипублічногонаукового мовлення. Наукова промова.
8. Основнівидипублічногомовлення. Наукова дискусія.
9. Культура усного академічного дискурсу.
10. Нормиукраїнськоїлітературноїмови.
11. Ознакикультуримови.
12. Етикетнінормисучасноїділовоїлюдини.
13. Вимоги до наукового тексту.
14. Типові лексичні помилки наукового дискурсу.

15. Лексичні особливості усного й писемного наукового дискурсу.
16. Типові помилки уживання іменників в науковому дискурсі.
17. Особливості вживання дієслівних форм в науковому дискурсі.
18. Вимоги до оформлення наукової літератури.
19. Особливості вживання прийменників в науковому дискурсі.
20. Синтаксичні конструкції в науковому дискурсі.
21. Особливості вживання сполучників у складнопідрядних реченнях.
22. Мовленнєво-етикетні вимоги до наукового дискурсу.
23. Вживання великої літери в офіційних документах.
24. Відмінювання числівників.
25. Правопис і відмінювання прізвищ та імен по батькові.
26. Терміни та їх місце у науковому мовленні. Професійна лексика.
27. Граматичні особливості вживання прийменників *по, в, у, на*.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Курс «Науковий дискурс української мови» передбачає відвідування практичних занять з метою оволодіння основними теоретичними знаннями, виконання самостійної та індивідуальної роботи. Практичний здобуток аспіранта буде оцінено відповідно до П.4 з урахуванням самостійності виконання завдань, академічної доброчесності.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумковий бал буде сформовано за такими критеріями : 1. Робота на практичних заняттях (6 практичних - по 10 балів за кожне), разом – 60 б. 2. Самостійна та індивідуальна робота (40 балів). Разом – 100 б.

До заліку будуть допущені ті аспіранти, які набрали 38 б. (робота на практичних заняттях, самостійна, індивідуальна робота). Решту балів аспірант може добрати на підсумковому контролі (залік), відповівши на два теоретичних питання (із переліку питань до заліку), кожне з яких може бути оцінене максимально на 15 б.

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Право, 2001. – 47 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” // Освіта. - 2002. - № 12 – 13. – С. 5 - 12.
3. Закон України “Про мови”. – К.: Україна, 1994. – 15 с.
4. Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. К. Центр навчальної літератури, 2004. С. 144-148.
5. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Л., 1994.
6. Дудик, П. С. Синтаксис української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. Академія, 2010. 384 с. (Альма-матер).
7. Загнітко А. Лінгвістика тексту. Донецьк. 2007. 312 с.
8. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. К., 1976
9. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.
10. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови : підручник. К. Либідь, 1993. 248 с.
11. Український правопис, 2019
12. Шульжук, К. Ф. Синтаксис української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид., допов. К. Академія, 2010. 408 с. (Альма-матер).

Додаткові

1. Бабич Н. Основи культури мовлення. Львів, Світ, 1991. 287 с.
2. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. К. Знання, 2004. 367 с.
3. Караванський С. Секрети української мови. – К., 1994.
4. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення. К., 2007. 238 с.
5. Загнітко А., Куц Н. Рецензія. Всеволодова М.В., Кукушкіна О.В., Поликарпов А.А. Русские предлоги и средства предложного типа. Материали к функционально-грамматическому описанию реального употребления. Кн. 1: Введение в объективную грамматику // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. / Укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. Донецьк: ДонНУ, 2014.
6. Куц Н. Реалізація кількісної (квантитативної) семантики (на матеріалі прийменникових еквівалентів сучасної української мови) // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова : Проблеми граматики і лексикології української мови: Збірник наукових праць / Відп. редактор М.Я. Плющ. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015.
7. Куц Н. Сучасні українські прийменникові еквіваленти: семантика умови // Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів 30-31 жовтня 2015 року). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 19-22.
8. Інтернет-публікація «Нетлінна сила українства» за результатами Всеукраїнської заочної науково-практичної Інтернет-конференції «Горбачуківські студії», 16-19 квітня 2016 р., м. Слов'янськ, Донбаський державний педагогічний університет.
9. Куц Н. Церква як ціннісний орієнтир людини (на прикладі роману «Собор» Олесе Гончара) // Українська держава і церква: філософські, теологічні та практичні аспекти

співпраці в інтересах людини: Матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, МАУП, 19 трав. 2016 р. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. С. 166-168.

10. Куц Н. Проблема аналітизму прийменникових конструкцій у сучасному мовознавстві // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології: зб. наук. праць [за заг. ред. проф. В.А.Глуценка]. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. – Вип. 3. – С. 146-152.

11. Kushch Natalia Definition of Particle and Its Functional Varieties (with Reliance on Modern Ukrainian Discourse) // Lnhvistychni Stuiyi / Linguistic Studies : collection of scientific papers / Vasyl Stus Donetsk National University; Ed. bu Anatoliy Zahnitko. Vinnytsia : Vasyl StusDonNU, 2016. P. 30-33.

12. Куц Н. Частка в системі дискурсивних слів // Науковий часопис Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: Збірник наукових праць. Випуск 27 / Херс. держ. ун-т. Херсон: ХДУ, 2017. С. 34-39.

13. Пономарів О. Культура мови. Мовностилістичні поради. К. Либідь, 1999. 238 с.

14. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. К., 1984.

15. Сагач Г. Мистецтво ділової комунікації. К., 1999. 245 с.

16. Сагач Г. Похвальне красномовство. К., 1996.

17. Сербенська О.Н. Культура усного мовлення. Практикум: Навч. посіб. К., 2004. 216 с.

18. Чак Є.Д. Складні випадки правопису та слововживання. К., 1998.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. "Мова інфо": <http://www.mova.info/>
3. Словники на mova.info: <http://www.mova.info/Page.aspx?l1=61>
4. Український лінгвістичний портал: <http://ulif.org.ua>
5. LingvoOnline – безкоштовний онлайн-словник. Російсько-англійський, українсько-англійський, тлумачний український словник та інші словники безкоштовно: <http://www.lingvo.ua/uk>
6. Словник іншомовних слів: <http://www.pcdigest.net/ures/book/sis.shtml>
7. Українська Вікіпедія. Вільна енциклопедія: http://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_стаття
8. Донецький лінгвістичний портал: <http://www.mova.dn.ua/>
9. Я розмовляю українською. Антисуржик: <http://www.arkas-proswita.iatp.org.ua/>
10. Українські онлайнні словники. Лінгвістичні мовні ресурси та розваги: <http://lingresua.tripod.com/>
11. Українські неологізми: <http://words.volyn.net/>
12. Електронна бібліотека "Чтиво": www.chtyvo.org.ua
13. Лінгвістична література на linguists.narod.ru: <http://linguists.narod.ru/downloads1.html>
14. Російсько-українські словники: "Російсько-український академічний словник" (1924-1933) за редакцією акад. А.Е. Кримського та акад. С.О. Єфремова; О.Ізюмов. Російсько-український словник (літери А–Ж, Р–Я, 1926, 1930); В. Підмогильний, Є. Плужник. Російсько-український фразеологічний словник (1928); Російсько-український словник технічної термінології (І.Шелудько, Т.Садовський, 1928); Російсько-український словник ділової мови (М. Дорошенко, М.Станіславський, В. Страшкевич, 1930); Російсько-український словник правничої мови (В. І. Войткевич-Павлович, Г. Д. Вовкушівський та інші, 1926);

Російсько-український словник сталих виразів (І.О.Вирган, М.М.Пилинська, 1959):
<http://r2u.org.ua/>

15. Онлайн словники та онлайн перекладачі:
http://www.unika.in.ua/ua/dic_ua.php

16. Короткий словник лінгвістичних та перекладацьких термінів (Бик І.С.):
<http://www.franko.lviv.ua/faculty/intrel/tpp/glossary.htm>

17. Бібліотека "Віртуальна Русь". Розділ "Мовознавство":
http://ruthenia.info/text/lang/index_all.htm

18. Бібліотека "Ізборник". Наукові праці з мовознавства:
<http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm>

19. Лінгвістичний форум: <http://lingvoforum.net/>

20. Сайт Лінгвістичного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка: <http://www.langs.com.ua/>

21. Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка: <http://journalib.univ.kiev.ua/>

22. Персональний сайт доцента, кандидата філологічних наук Ситар Ганни Василівни: <http://mova.interdon.net/3.html>

23. Словники он-лайн (100 видатних українців; Неправильно - правильно [Волощак М.]; Орфографічний словник української мови; Російсько-український словник сталих виразів; Словник синонімів української мови; Словник фразеологічних синонімів та ін.): <http://www.rozum.org.ua/>

24. Вільна бібліотека, підручники та навчальні посібники для заочування: <http://freelib.in.ua/load/78-1-2>

25. Навчальний посібник О. Пономаріва «Культура слова: мовностилістичні поради» <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/peredmova>

26. Словник української мови (в 11 томах): онлайн нова версія:
<http://sum.in.ua/>

Доповнення та зміни, внесені до робочої програми

.

